

Tekst gwarowy — Klonowo 3

Autor: Halina Karaś

Tekst nagrały Katarzyna Antczak i Katarzyna Cackowska, przepisały go Anna Olczak, Jolanta Janusz, weryfikacja zapisu, wybór fragmentów i opracowanie — Halina Karaś.

{smoothgallery image=F7072.jpg&title=Maria Konieczna&caption=Maria Konieczna}Informatorka: Maria Konieczna, ur. w 1939 roku w Klonowie, w powiecie tucholskim w wielodzietnej rodzinie (miała dwanaścioro rodzeństwa). Rodzice zajmowali się pracą na roli, prowadzeniem gospodarstwa, ojciec dodatkowo był robotnikiem leśnym, tzw. kłafciarzem. Oboje rodzice pochodzili z tej części Borów Tucholskich, tj. z Klonowa i z pobliskiego Cekcyna. Pani Maria ukończyła szkołę powszechną w Klonowie. Kilka lat pracowała na Śląsku, a po powrocie do Klonowa pracowała w pobliskim tartaku. Pani Maria udziela się społecznie. Jest kierowniczką ludowego zespołu teatralnego „Klonowiacy”;, pisze teksty przedstawień wystawianych przez zespół. Dotyczą one różnych wydarzeń z życia wsi, prezentują — często w sposób humorystyczny, przeplatany piosenkami — wiejskie zwyczaje i dawny sposób gospodarowania. „Klonowiacy” występują często na festiwalach kultury ludowej w Tucholi, Toruniu, Bydgoszczy, Chojnicach, zdobywając tam prestiżowe nagrody.

Pieczenie chleba{vm}T707.mp3|L{/vm}

Inf2: Matko, {tt}powiedzcie, tzw. dwojenie w zwrocie do jednej szanowanej osoby, końcówka -ta to dawna końcówka liczby podwójnej|powiedzta{/tt} mi, jak się zarobio chleyb. I: Chcesz {tt}wiedzieć, wiedzić — typowe północnopolskie zlanie się bezokoliczników zakończonych na -ić oraz -eć przez upowszechnienie się typu -ić|wiedzić{/tt}, to {tt}ja, rzadka wymowa dwugłoskowa samogłoski a|ja{/tt} ci {tt}powiem, grupa eN > aN paralelnie do szerokiej wymowy ę|powiam{/tt}. Najpierw musisz zrobić kwas. A kwas wiesz, jak sie robi? Pacz, tu mosz {tt}koponka ‘dzieża do ciasta na chleb’|koponka{/tt} i tu mosz to wydrapiesz. Włóżysz do kamiannego garka, przykryjesz, dosz do komory. A jak bandziesz chciała {tt}chleb, ścieśnione e wymawiane jako głoska pośrednia między e i y|chleyb{/tt} piec na drugi raocz to weźmiesz, wlejesz {tt}letniej, przejście —ej > -i na końcu wyrazu|letni{/tt} wody, mąki, młodzi. {tt}wymieszasz, wtórna nosowość, szeroka wymowa ę jako a nosowego|Wymnianszoz{/tt}, postawisz w ciepłe. Jak to ci wyrośnie, łobsiejesz mąka i wlejesz ten kwas, mąka, sól i serwałka, abo mleyko kwaśne, jak ni mosz to wody i wymnianszoz to, i postawisz w ciepłe, żeby się {tt}wyruszało, tj. wyrosło|wyruchało{/tt}.Inf2: A jak się wyrucho, to co mom dalij robić?I: Tedy tak jak tero, pacz. {tt}gnieciesz, gniejcesz — wyodrębnienie się dodatkowo miękkości w postaci joty|Gniejcesz{/tt} chleyb. Mąka musisz mieć łobsiano. Dosz ty mąki. Dobrze wygnieść. A tedy jak wygnieciesz, bochanki ładne zrobisz. A jak zostanie ci tego ciasta, że już nie bandzie na bochanek to tedy. Kukiełka to się nazywo. Mały chleybek, ale dzisiaj nie bandziem robić kukiełki. Dziś zrobiom baki. A baki, taka kulka so weźniesz uklackosz, połóżysz na biało szmata. Jak się wyrucho, dosz na patelnia łoleju. Jak sie dobrze zagrzeje, połóżysz te baki i z dwocz stron je usmażysz. Upieczesz.. Posypiesz cukrem, a jak na {tt}dziesiątka ‘drugie śniadanie’|dziesiontka{/tt} na pole dosz, to je jadło ludziskom.. A w zimnie jak się pal□ we w tych platach cało zima to te platy so goronce. Tedy my robiom to sie naz□wo podplomyczki.. To tak cianko musisz uklepać i na gorąco plata połóżyć. Jak się to upiecze to dzieciska so rade. I co byśta jeszcze chcieli {tt}dziółchy ‘dziewczyny’;, chcieli dziółchy — brak uzgodnienia rodzajowego związany z nieukształtowaniem się kategorii męskoosobowości tak jak w języku ogólnym (chcieli — forma męskoosobowa, dziółchy — rzeczownik żeński)|dziółchy{/tt} wiedzić? (...)Int: A jakieś ciasta sie robiło , jakieś słodkości?I: Słodkości to przeważnie nasze babcie piekl□y. Drożdżowe, ale to sie inaczej mówi. Kuch. To jo nawet tu mom napisane. Kuch, normalnie na drożdżach. Drożdżowe ciasto no, na młodziach, na młodziach to ciasto było. To so drożdże.(...)